

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

REGIONÁLNÍ EKONOMIKA A POLITIKA

ING. KAMILA TUREČKOVÁ, PH.D.

6

REGIONÁLNÍ ROZDÍLY
A REGIONÁLNÍ KONKURENCESCHOPNOST₁

I. REGIONÁLNÍ DISPARITY A JEJICH ČLENĚNÍ

- Regionální disparitou rozumíme územní nerovnosti či nepoměr ekonomických, sociálních nebo teritoriálních jevů.
- Regionální disparita jako rozdílnost, která je výsledkem přirozeného vývoje reálně fungující ekonomiky.
- Regionální disparity mohou být:
 - pozitivní - podporovány a prohlubovány
 - negativní - omezovány a potlačovány
- Regionální disparity členíme na:
 - ekonomické - územní nerovnosti či nepoměry ekonomických jevů neboli územní rozdílnosti v procesu výroby, rozdělování, směny a spotřeby užitných hodnot
 - sociální - územní nerovnosti či nepoměry sociálních jevů, které se týkají především lidské společnosti a vztahů uvnitř této společnosti
 - teritoriální - územní nerovnosti či nepoměry teritoriálních jevů, které jsou spjaty zejména s příslušným územím

1) REGIONÁLNÍ DISPARITY A JEJICH ČLENĚNÍ

ZÁKLADNÍ ČLENĚNÍ MEZIREGIONÁLNÍCH DISPARIT

meziregionální disparita	ekonomická	životní úroveň
		ekonomický růstu
		hospodářská struktura regionu
		trhu práce
	sociální	zdraví
		vzdělání
		kriminalita
		bydlení
		sociální péče
	teritoriální	přírodní zdroje (charakter přírody)
		životní prostředí

REGIONÁLNÍ DISPARITY A JEJICH ČLENĚNÍ

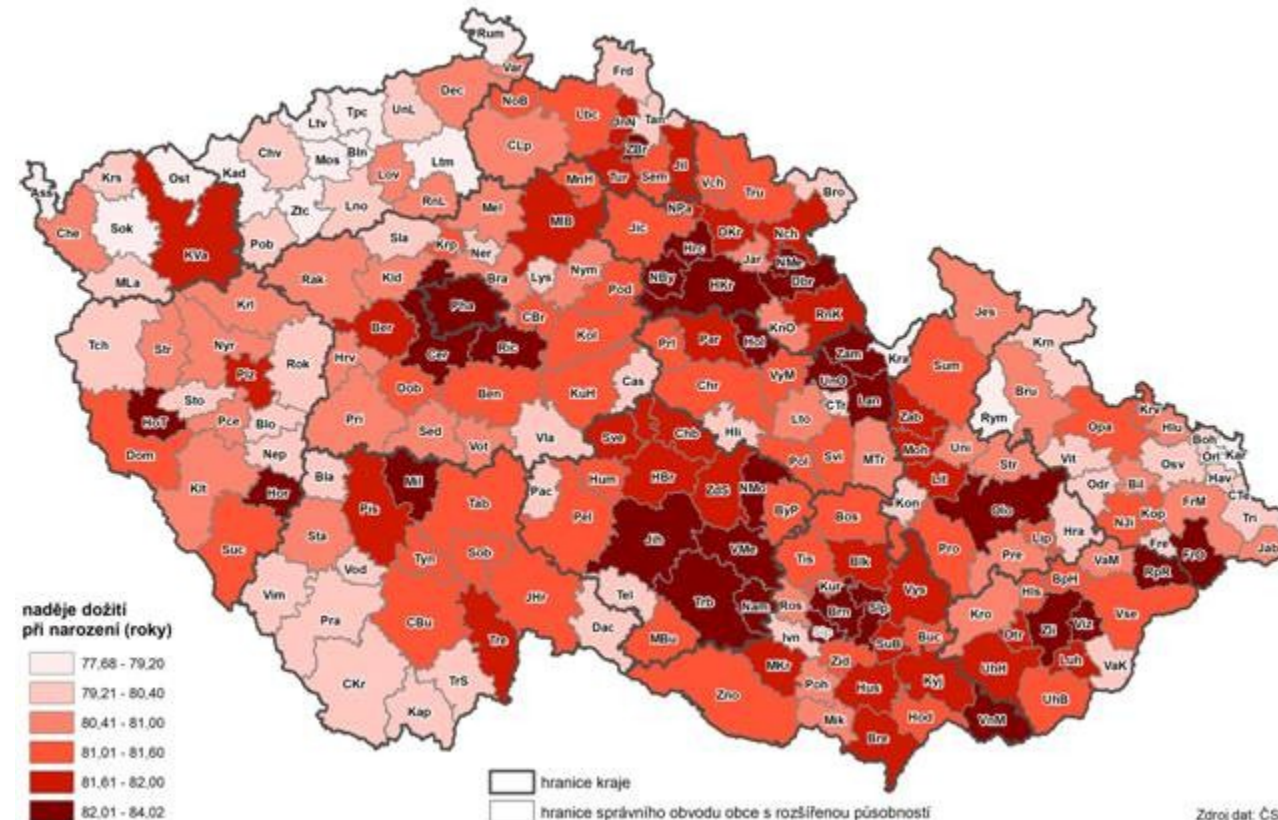
■ Klasifikace regionální disparity ze dvou souvisejících perspektiv na:

- vertikální
- horizontální

■ Vertikální perspektiva na regionální disparitu znamená, že ji posuzujeme v kontextu různých geograficky založených rámců (svět, Evropa, země) nebo různých územních měřítek (Evropská unie, stát, region, obec s rozšířenou působností, obec).

■ Horizontální perspektiva souvisí s věcnou sférou výskytu regionálních disparit, kdy disparita může mít materiální i nemateriální podobu. Věcnou sférou je zde myšlen jakýkoli zvolený jedinečný a měřitelný atribut (míra nezaměstnanosti, porodnost, délka železniční sítě, domácnosti připojené k internetu aj.), který splňuje předpoklad komparovatelnosti.

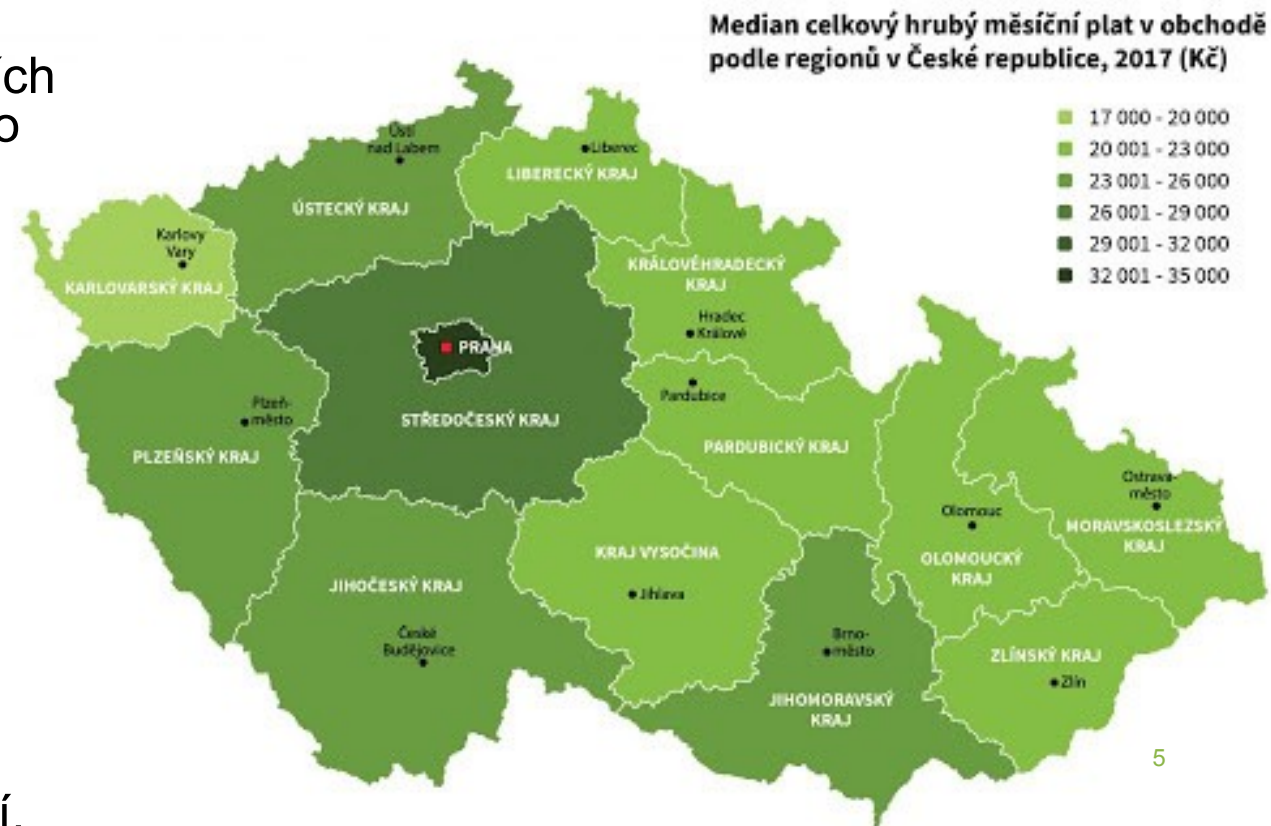
Naděje dožití žen při narození v SO ORP ČR v období 2011-2015

PŘÍČINY MEZIREGIONÁLNÍCH ROZDÍLŮ

■ Příčiny nerovnoměrného vývoje a zdroje regionálních disparit lze nalézt ve třech základních skupinách faktorů:

1. přírodní podmínky - množství nerostného bohatství, vybavenost a stupeň čerpání přírodních zdrojů, stupeň znehodnocení a obnovy životního prostředí, geografická poloha ve smyslu vzdálenosti k centrům obchodů a významným logistickým uzlům a další
2. socio-kulturní faktory - hodnoty a tradice, které determinují přístup k inovacím, podnikání, mobilitě, psychologické faktory, struktura obyvatelstva, migrace a mobilita pracovní síly apod.
3. politicko-ekonomické faktory - rozdílná ekonomická struktura a stav infrastruktury, soustředění politické i ekonomické moci do městských obvodů, regionální projevy státních rozhodnutí, inovace a schopnost jejich vytváření, aj.

PŘÍČINY MEZIREGIONÁLNÍCH ROZDÍLŮ

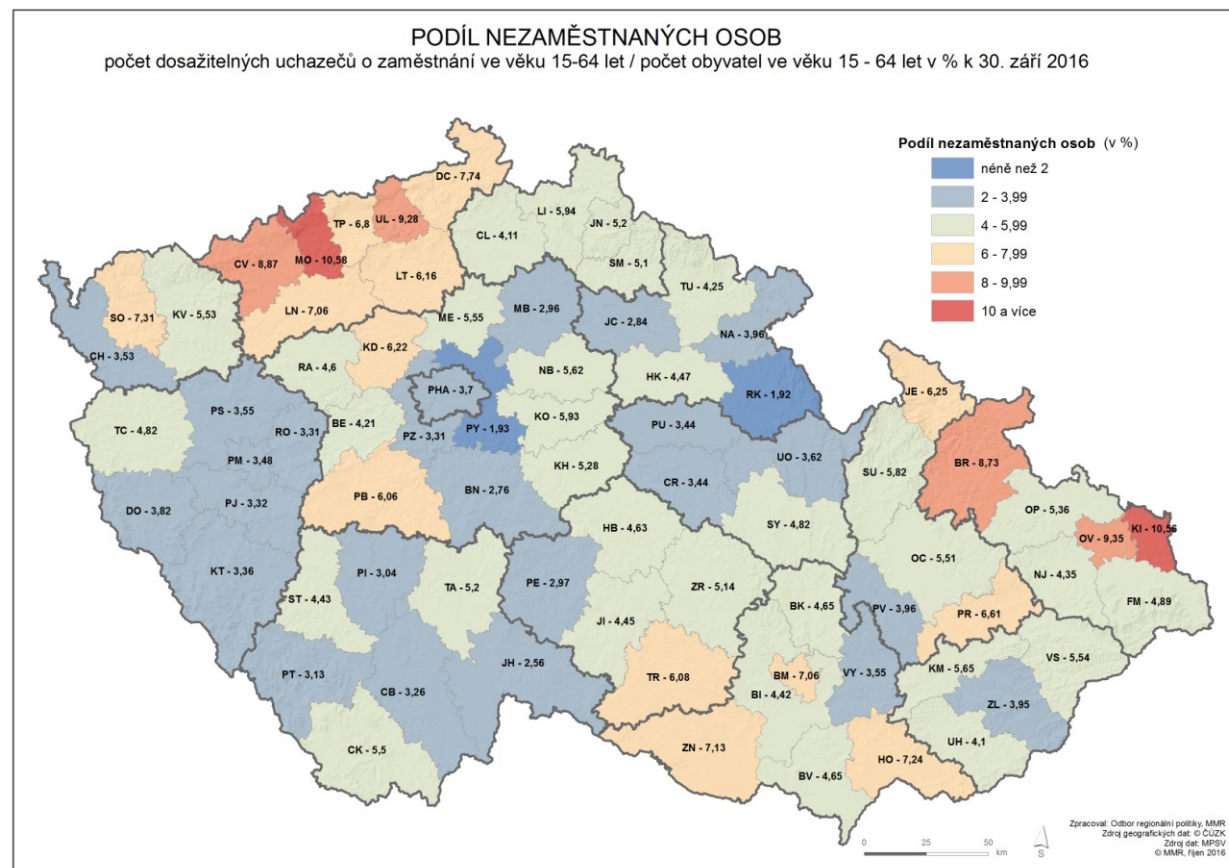
- Příčiny meziregionálních rozdílů lze rozdělit do dvou kategorií na:
 - vnitřní - pocházejí od aktérů regionálního rozvoje v daném regionu, přičemž jde o jejich chování, zvyky, motivaci, schopnosti a míru jejich využití
 - vnější - společenské podmínky a podmínky externího prostředí (fyzicko-geografické i socio-ekonomické)
- Regionální rozdíly jsou tím, co se promítá do regionální struktury regionů, která je následně pro každý region specifická. Vedle prosperujících regionů s vysokou životní úrovní (ale například nežádoucím stavem životního prostředí) můžeme nalézt regiony s podprůměrnou ekonomickou výkonností, s vysokou nezaměstnaností a sociálními problémy.

PŘÍČINY MEZIREGIONÁLNÍCH ROZDÍLŮ

TYPY PROBLÉMOVÝCH REGIONŮ

■ Podle různých příčin vzniku meziregionálních disparit rozlišujeme tři hlavní typy tzv. problémových regionů:

1. regiony nedostatečně vybavené přírodními zdroji charakteristické nepříznivými přírodními podmínkami, které v minulosti umožnily pouze extenzivní formy zemědělství, a tato informace přetrvala do současnosti
2. regiony s nedostatečným využitím vlastních zdrojů, kdy nízké využití vlastních zdrojů je podmíněno nedostatkem kapitálu
3. regiony se stagnujícími, upadajícími základními odvětvími, které v minulosti patřily k vyspělým, avšak změnou ve struktuře poptávky zaznamenali stagnaci či úpadek tradičních odvětví (těžba uhlí, energetika, hutnictví, textilní výroba, strojírenství apod.)

REGIONÁLNÍ ROZDÍLY V ČESKÉ REPUBLICE

- V České republice docházelo ke vzniku významných rozdílů v míře sociálně ekonomického rozvoje regionů a existuje stále předpoklad jejich dalšího narůstání jako důsledek prudkých změn ekonomických podmínek a rozdílného sektorového dopadu ekonomické transformace na jednotlivé regiony.
- Růst regionálních rozdílů díky transformačním procesům.
- Trendy prohlubování meziregionálních rozdílů ovlivňují zejména tyto faktory:
 - úroveň infrastruktury, zejména dopravní
 - úroveň industrializace regionu s dopadem na zaměstnanost
 - stav zemědělství s klesajícím podílem na zaměstnanosti i výstupu
 - postavení služeb s novou vedoucí roli v ekonomice jako celku
 - síť měst, zejména větších, které by se mohly stát významnými rozvojovými póly na regionální i národní úrovni
 - nové podnikatelské aktivity, zejména malé a střední podniky
 - sociální napětí a problémy v nezaměstnanosti koncentrované zejména v severních Čechách (Ústecký kraj) a na severní Moravě a ve Slezsku (kraj Moravskoslezský)
 - lidské zdroje s nedostatečnou kvalifikací a znalostmi
 - omezené aktivity výzkumu a vývoje silně soustředěné v hlavním městě Praze

11. KONCEPT KONKURENCESCHOPNOSTI REGIONU

- V nejjednodušší formě můžeme konkurenceschopnost chápat jako takové postavení subjektů v systému, které umožňuje jejich existenci s minimálními riziky a schopností se vyvíjet dynamicky, alespoň tak rychle, jako celý systém.
- Obecněji se konkurenceschopnost definuje jako schopnost firem, odvětví, regionů, národů a nadnárodních regionů generovat vysokou úroveň příjmů a zaměstnanosti.
- Regionální konkurenceschopnost můžeme chápat jako výsledek společného úsilí o co nejproduktivnější využívání vnitřních zdrojů v interakci s využíváním vnějších zdrojů a rozvojových příležitostí, zaměřené na trvalé zvyšování produkčního potenciálu regionů.
- V kontextu regionální ekonomiky a politiky budeme vnímat nyní už regionální konkurenceschopnost jako schopnost regionu produkovat výrobky a služby, které obstojí na mezinárodních trzích a současně je zajištěno udržení vysokých a trvalých příjmů jeho obyvatel, které v globálním prostředí vedou ke zvyšování blahobytu v regionech.

KONCEPT KONKURENCESCHOPNOSTI REGIONU

- Důvody, proč je koncept regionální konkurenceschopnosti z pohledu celé ekonomické konkurenceschopnosti tak klíčový jsou tyto:
 - regiony jsou odrazem celkového obrazu ekonomiky
 - regiony jsou hnací silou národních ekonomik
 - regiony jsou základním „přístavem“ změn v mobilitě výrobních faktorů
 - regiony nemají přesně definovanou úlohu v mezinárodní dělbě práce, ale jejich doménou je specializace
 - regiony začínají být nositeli koordinačních a rozhodovacích aktivit realizované hospodářské politiky
 - regiony jsou rovněž nositeli původu disponibilních výrobních faktorů

ZDROJE A FAKTORY REGIONÁLNÍ KONKURENCESCHOPNOSTI

- Obecně můžeme říci, že je regionální konkurenceschopnost úzce spjata zejména s těmito čtyřmi hlavními faktory:
 - strukturou ekonomických aktivit
 - úrovní inovací
 - stupněm dostupnosti regionu
 - úrovní dosažené vzdělanosti pracovních sil
- Současná konkurenceschopnost zvýrazňuje význam vzdělání, znalosti, nehmotných statků a rozvinutou infrastrukturu.

ZDROJE A FAKTORY REGIONÁLNÍ KONKURENCESCHOPNOSTI

- Mezi základní faktory, resp. oblasti faktorů ovlivňující regionální konkurenceschopnost tak patří:
 - infrastruktura (technická, sociální, institucionální, podnikatelská...)
 - pracovní síla a její vybavenost (dovednosti, dosažená úroveň vzdělání, ochota dalšího vzdělávání)
 - výkonnost veřejného sektoru
 - výkonnost v produktivitě (měřená vztahy mezi příjmy a zaměstnaností)
 - obchodní faktory
 - pracovní faktory
 - regionální a lokální faktory
 - infrastrukturní faktory
 - cenové faktory
 - environmentální faktory

ZDROJE A FAKTORY REGIONÁLNÍ KONKURENCESCHOPNOSTI

- Podle regionálních inovačních strategií je v rámci podpory regionální konkurenceschopnosti potřeba:
 - finančně podporovat inovační projekty malých a středních podniků
 - podporovat společné výzkumy a vývoj
 - přispívat k rozvoji inovační infrastruktury
 - podporovat přenos výsledků výzkumu a vývoje do komerční praxe

-
- Děkuji za pozornost.